

Utbildningsdepartementet

Universitets- och högskoleenheten
Frédérique Lémary

SOCIALSTYRELSEN	
Ink	2011-06-09
Doss.	1,4-20256/2011
Dnr	
Handl.	

Förslag om ändrad examensbeskrivning för specialistsjuksköterskeexamen**En ny examensbeskrivning för specialistsjuksköterskeexamen**

Promemorians förslag: Ytterligare en inriktning med följande lydelse läggs till examensbeskrivningen för specialistsjuksköterskeexamen.

För specialistsjuksköterskeexamen med annan inriktning, som högskolan själv bestämmer, ska studenten också

- visa förmåga att självständigt observera, bedöma och utvärdera vårdbehov, habilitering och rehabilitering hos patienter inom specialiseringens särskilda område,
- visa förmåga att självständigt planera, genomföra och utvärdera åtgärder som behövs vid olika sjukdomstillstånd för att främja hälsan och förebygga uppkomsten av sjukdom och sjukdomskomplikationer inom specialiseringens särskilda område,
- visa förmåga att ansvara för undersökningar och behandlingar inom specialiseringens särskilda område,
- visa förmåga att tillämpa sina specialistkunskaper och färdigheter under vårdssituationer och mot målgrupper som är särskilt relevanta för specialiseringens särskilda område.

Bakgrund

Denna promemoria har utarbetats inom Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) och innehåller förslag till ändrad lydelse av examensbeskrivningen för specialistsjuksköterskeexamen.

I maj 2009 fick Högskoleverket i uppdrag av regeringen att föreslå hur specialistsjuksköterskeexamen bör utformas för att skapa förutsättningar så att utbildningen ska kunna följa kunskapsutvecklingen inom vården. Högskoleverket inkom den 31 mars 2010 med rapporten

Sjuksköterskors specialistutbildning – vilket slags examen (U2010/2149/UH). Rapporten har remitterats.

Högskoleverkets förslag: I rapporten Sjuksköterskors specialistutbildning – vilket slags examen? lämnade Högskoleverket förslag till följande alternativa modeller:

- en specialistsjuksköterskeexamen, där det av examensbeviset framgår vilken av vissa specificerade inriktningar som examen avser (nuvarande specialistutbildning),
- en specialistsjuksköterskeexamen utan angivna inriktningar, vilket mer liknar hur examensbeskrivningar för andra examina för övrigt är uppbyggda,
- en uppdelning av specialistsjuksköterskeexamen i olika examina,
- en utbildning på avancerad nivå som kan ligga till grund för en magister- eller masterexamen.

Av dessa alternativ förespråkar Högskoleverket en specialistsjuksköterskeexamen utan inriktningar eller en utbildning som leder till en magister- eller masterexamen.

Remissinstanserna: De få remissinstanser som kommenterar förslaget som motsvarar dagens modell är kritiska. *Blekinge tekniska högskola* bedömer att modellen inte är tillräckligt flexibel för att möta vårdens behov. *Sophiahemmet, Ideell förening för Sophiahemmet Högskola* menar att modellen lider av svagheten att ett stort antal vårdinriktningar måste inkluderas medan andra inriktningar exkluderas.

Av de remissvar som kommit in är en majoritet negativ till förslaget att inriktningarna i specialistsjuksköterskeexamen tas bort. *Uppsala universitet* anser att en specialistsjuksköterskeutbildning utan inriktningar inte skulle fungera för operationssjukvård, anestesisjukvård, intensivvård, ambulanssjukvård eller inriktningen mot distriktssköterska, och endast med svårighet för de övriga inriktningarna. *Linnéuniversitetet* vänder sig mot förslaget med argumentet att det kan leda till en bred specialistutbildning med yrkesexamen utan inriktningar som dessutom ska ha samma längd oavsett vilka krav som ställs på specialist-sjuksköterskan. Förslaget går enligt universitetet stick i stäv med att vården i dag kräver ytterligare fördjupade och specifika kunskaper inom olika vårdområden. *Mittuniversitetets* uppfattning är att en specialistutbildning utan fast inriktning kommer att ha svårt att ge den specialistkompetens som krävs och att den riskerar att bli ett mellanting mellan grundutbildning och specialistutbildning. *Lunds universitet* menar att modellen skulle innebära ytterligare en utbildning av generalist-sjuksköterskor. Vissa remissinstanser ställer sig positiva till förslaget, däribland *Örebro universitet* som dock pekar på att modellen kräver ett nära samarbete mellan vårdgivare och lärosäte samt mellan lärosäten.

Förslaget om att specialistsjuksköterskeexamen uppdelas i flera examina har kommenterats av få remissinstanser vars åsikter går isär. *Sophiahemmet, Ideell förening för Sophiahemmet Högskola* tror att modellen snabbt riskerar att bli omodern då den innebär att ett stort

antal vårdinriktningar måste inkluderas samtidigt som andra inriktningar exkluderas medan *Praktikertjänst AB* förespråkar denna modell.

Det fjärde föreslagna alternativ innebär att specialistsjuksköterskeexamen ersätts med en examen på avancerad nivå. *Karolinska institutet* menar att det medför ökad flexibilitet i ett längre perspektiv. Enligt *Karolinska institutet* blir det enkelt att ändra innehållet och inriktningen i utbildningen efter avnämarnas behov. *Sveriges Kommuner och Landsting* förordar att en yrkesexamen finns kvar med påbyggnadsmöjligheter till en magisterexamen. *Vårdförbundet* anser att ingen av modellerna är helt optimala och menar att det är av största vikt att specialistsjuksköterskeexamen även fortsättningsvis är en yrkesexamen på avancerad nivå med huvudområdet omvårdnad. De flesta remissinstanser utesluter att yrkesexamen upphör.

Skälen för promemorians förslag: Bland remissinstanserna finns kritik mot Högskoleverkets samtliga förslag. De pekar på att vissa inriktningar måste finnas kvar och att utbildningen inte får vara för generell. Det innebär att inte något förslag har tillräckligt stöd för att kunna genomföras utan att justeras. Samtidigt pekar remissvaren på att förslagen med angivna inriktningar som egen examen eller som en examensbeskrivning som motsvarar dagens modell inte är tillräckligt flexibla.

Behovet av en specialistsjuksköterskeutbildning som kombinerar både tydlighet och flexibilitet kvarstår. Dagens inriktningar har, särskilt när det gäller vissa av dem, en tydlig och viktig roll i hälso- och sjukvården. Om dessa inriktningar utgick, skulle det kunna medföra konsekvenser för vården. Hur omfattade dessa konsekvenser skulle vara är inte tillräckligt klart.

Mot denna bakgrund föreslås att examensbeskrivningen för specialistsjuksköterskeexamen utökas med en ny inriktning som möjliggör att lärosätena tillsammans med avnämarna tar fram nya inriktningar som kan möta hälso- och sjukvårdens behov. Detta gör det möjligt att dels inarbetade och välfungerande inriktningar bibehålls, dels att en ny flexibilitet införs i och med att lärosätena tillsammans med avnämarna får möjlighet att utveckla specialiseringar som lever upp till de behov och krav som ställs av en föränderlig hälso- och sjukvård.

I examensbeskrivningen för specialistsjuksköterskeexamen anges mål för examen som är gemensamma för alla inriktningar för varje inriktning vissa ytterligare mål. Förslaget innebär att det för en specialist-sjuksköterskeexamen med en viss inriktning som ett universitet eller en högskola själv bestämmer ställs upp vissa mål som ska gälla inom specialiseringens särskilda område. Universitetet eller högskolan får dock, med beaktande av dessa mål, bestämma inriktning för examen på motsvarande sätt som gäller för generella och konstnärliga examina.

Den föreslagna ändringen kan medföra vissa konsekvensändringar när det gäller bestämmelserna om specialisering för sjuksköterskor i patientsäkerhetsförordningen.

I det följande redovisas förslag till en ny examensbeskrivning för specialistsjuksköterskeexamen. Utöver det tillägg som föreslås har vissa redaktionella ändringar gjorts.

Specialistsjuksköterskeexamen

Omfattning

Specialistsjuksköterskeexamen med angivna inriktningar uppnås efter att studenten fullgjort kursfordringar om 60 högskolepoäng med undantag av inriktningen mot distriktssköterska, där examen uppnås efter att studenten fullgjort kursfordringar om 75 högskolepoäng.

Vidare ställs krav på av Socialstyrelsen utfärdad legitimation som sjuksköterska.

Mål

För specialistsjuksköterskeexamen ska studenten visa sådan kunskap och förmåga som krävs för att självständigt arbeta som specialistsjuksköterska.

Kunskap och förståelse

För specialistsjuksköterskeexamen med respektive inriktning ska studenten

- visa kunskap om områdets vetenskapliga grund och insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete samt kunskap om sambandet mellan vetenskap och beprövad erfarenhet och sambandets betydelse för yrkesutövningen, och
- visa fördjupad kunskap i planering, ledning och samordning av vård- och hälsoarbetet.

Färdighet och förmåga

För specialistsjuksköterskeexamen med respektive inriktning ska studenten

- visa fördjupad förmåga att självständigt och i samverkan med patient och närstående identifiera vårdbehov och upprätta omvårdnadsplan,
- visa förmåga att leda och utvärdera omvårdnadsåtgärder,
- visa fördjupad förmåga att initiera, genomföra och utvärdera hälsofrämjande och förebyggande arbete,
- visa förmåga att integrera kunskap samt analysera, bedöma och hantera komplexa frågeställningar och situationer,
- visa förmåga att medverka vid och självständigt utföra undersökningar och behandlingar inklusive vård i livets slutskede, och
- visa vårdpedagogisk förmåga.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

För specialistsjuksköterskeexamen med respektive inriktning ska studenten

- visa självkänedom och empatisk förmåga,

- visa förmåga att med helhetssyn på människan göra åtgärdsbedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna,
- visa förmåga till ett professionellt förhållningssätt gentemot patienter och deras närstående, och
- visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att fortlöpande utveckla sin kompetens.

Inriktningar

För specialistsjuksköterskeexamen med inriktning mot anestesijukvård ska studenten också

- visa förmåga att ansvara för övervakning och utförande av lokal och generell anestesi, analgesi och sedering i samband med operationer, undersökningar och behandlingar av patienter, och
- visa förmåga att tillämpa sina specialistkunskaper vid stora olyckor och katastrofer.

För specialistsjuksköterskeexamen med inriktning mot intensivvård ska studenten också

- visa förmåga att observera och bedöma funktionen hos patienter avseende alla organsystem och patientens psykiska tillstånd samt förmåga att vid behov initiera och självständigt utföra medicinska åtgärder, och
- visa förmåga att tillämpa sina specialistkunskaper vid stora olyckor och katastrofer.

För specialistsjuksköterskeexamen med inriktning mot operationssjukvård ska studenten också

- visa förmåga att ansvara för aseptik, instrumentering, infektions- och komplikationsförebyggande åtgärder i samband med operationer, behandlingar och undersökningar av patienter samt förmåga att hantera biologiska preparat, och
- visa förmåga att tillämpa sina specialistkunskaper vid stora olyckor och katastrofer.

För specialistsjuksköterskeexamen med inriktning mot ambulanssjukvård ska studenten också

- visa förmåga att självständigt bedöma den sjukes eller skadades somatiska och psykiska status och omedelbara behov samt visa förmåga att genomföra de åtgärder som krävs för patienter under starkt varierande förhållanden, och
- visa förmåga att tillämpa sina specialistkunskaper vid stora olyckor och katastrofer.

För specialistsjuksköterskeexamen med inriktning mot kirurgisk vård ska studenten också

– visa förmåga att hos patienter med behov av kirurgiska insatser observera, bedöma och åtgärda komplexa vårdbehov.

För specialistsjuksköterskeexamen med inriktning mot medicinsk vård ska studenten också

– visa förmåga att hos patienter inom medicinsk vård observera, bedöma och åtgärda komplexa vårdbehov.

För specialistsjuksköterskeexamen med inriktning mot onkologisk vård ska studenten också

– visa förmåga att hos patienter med behov av onkologisk vård observera, bedöma och åtgärda komplexa vårdbehov, och
– visa sådan kunskap och färdighet som krävs för att arbeta med bland annat cytostatikaterapi och strålbehandling.

För specialistsjuksköterskeexamen med inriktning mot hälso- och sjukvård för barn och ungdomar ska studenten också

– visa förmåga att självständigt bedöma, planera, genomföra och utvärdera de åtgärder som behövs för att främja den fysiska, psykiska och sociala hälsan och förebygga uppkomsten av sjukdom och sjukdomskomplikationer,

– visa förmåga att hos barn och ungdomar i olika utvecklingsstadier observera, bedöma och åtgärda komplexa vårdbehov, och

– visa sådan kunskap som krävs för att ansvara för hälsoundersökning och vaccinationsverksamhet.

För specialistsjuksköterskeexamen med inriktning mot psykiatrisk vård ska studenten också

– visa förmåga att observera, bedöma, åtgärda och utvärdera komplexa vårdbehov,

– visa förmåga att möta människor i kris, och

– visa sådan kunskap och färdighet som krävs för att medverka i behandling, habilitering och rehabilitering inom psykiatrisk vård och omsorg.

För specialistsjuksköterskeexamen med inriktning mot vård av äldre ska studenten också

– visa förmåga att självständigt bedöma, planera, genomföra och utvärdera de åtgärder som behövs för att främja den fysiska, psykiska och sociala hälsan och förebygga uppkomsten av sjukdom och sjukdomskomplikationer, och

– visa förmåga att hos äldre patienter observera och bedöma komplexa behov av vård och rehabilitering.

För specialistsjuksköterskeexamen med inriktning mot distriktssköterska ska studenten också

– visa förmåga att självständigt bedöma, planera, genomföra och utvärdera de åtgärder som behövs för att främja fysisk, psykisk och social hälsa hos patienter och förebygga uppkomsten av sjukdom och sjukdomskomplikationer,

– visa förmåga att observera och bedöma komplexa behov av vård, habilitering och rehabilitering hos patienter, och

– visa sådan kunskap som krävs för att ansvara för hälsoundersökning och vaccinationsverksamhet.

För specialistsjuksköterskeexamen med annan inriktning, som högskolan själv bestämmer, ska studenten också

– visa förmåga att självständigt observera, bedöma och utvärdera vårdbehov, habilitering och rehabilitering hos patienter inom specialiseringens särskilda område,

– visa förmåga att självständigt planera, genomföra och utvärdera åtgärder som behövs vid olika sjukdomstillstånd för att främja hälsan och förebygga uppkomsten av sjukdom och sjukdomskomplikationer inom specialiseringens särskilda område,

– visa förmåga att ansvara för undersökningar och behandlingar inom specialiseringens särskilda område,

– visa förmåga att tillämpa sina specialistkunskaper och färdigheter under vårdsituationer och mot målgrupper som är särskilt relevanta för specialiseringens särskilda område,

Självständigt arbete (examensarbete)

För specialistsjuksköterskeexamen ska studenten inom ramen för kursfordringarna ha fullgjort ett självständigt arbete (examensarbete).

Övrigt

För specialistsjuksköterskeexamen ska studenten ha fullgjort en verksamhetsförlagd del av utbildningen av en omfattning som är anpassad efter behovet för respektive inriktning.

I examensbeviset ska utbildningens inriktning anges.

För en specialistsjuksköterskeexamen med en viss inriktning ska också de preciserade krav gälla som varje högskola själv bestämmer inom ramen för kraven i denna examensbeskrivning.